ГІГІЄНІЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ ЕКОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ РИЗИКУ НА ЗАХВОРЮВАНІСТЬ ДОРОСЛОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ХВОРОБАМИ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ

Коршун М.М., Антоненко А.М.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Хвороби щитоподібної залози у структурі поширеності ендокринної патології в Україні посідають перше місце – у середньому 44 %, а в ендемічних з йододефіциту регіонах – до 70 %. Це є серйозною медико-соціальною проблемою, щільно пов'язаною з природними геохімічними особливостями території країни, техногенним забрудненням об'єктів довкілля промисловими токсикантами, пестицидами, агрохімікатами та продуктами їх трансформації, наслідками аварії на Чорнобильській АЕС, харчовими традиціями, тощо.

Метою дослідження було виявлення зв'язку між загальною та первинною захворюваністю дорослого населення України на окремі хвороби щитоподібної залози (ЩЗ) та екологічними чинниками ризику: рівнями застосування пестицидів та їх окремих груп: гербіцидів, фунгіцидів та інсектицидів; ступенем йододефіциту; індексом забруднення атмосферного повітря та потужністю експозиційної дози гамма-випромінювання.

Визначено регіональні особливості рівнів та динаміки змін показників захворюваності дорослого населення України на хвороби ЩЗ. Так, рівні первинної та загальної захворюваності на дифузний зоб були найвищими у західних та північних областях. Водночас, чим нижче рівень показника захворюваності у регіоні, тим більшим був темп його приросту ($p<0,01$). Найвищі рівні захворюваності та поширеності вузлового зобу зареєстровані у північному регіоні, Вінницькій та Херсонській областях. Саме тут зафіксовані й найвищі рівні захворюваності та поширеності раку ЩЗ, які, до того ж, підвищувались навіть там, де їх рівні були високими. Найвищі рівні обох

показників захворюваності на тиреоїдит зареєстровані у Харківській, Донецькій, Київській, Дніпропетровській та Херсонській областях.

Встановлено достовірний ($p<0,05$) обернений кореляційний зв'язок між вмістом йоду у ґрунті та первинною і загальною захворюваністю на дифузний зоб I (коефіцієнт кореляції рангів Спірмена $r_s = –0,82$ і $–0,81$ відповідно) та II-III ступенів ($r_s = –0,60$ і $–0,71$ відповідно). Водночас виявлено позитивний кореляційний зв'язок між ступенем йододефіциту та обома показниками захворюваності на тиреоїдит та рак ЩЗ. Достовірний позитивний кореляційний зв'язок існує між рівнем застосування пестицидів та первинною захворюваністю на вузловий зоб ($r_s = 0,48$), рак ЩЗ ($r_s = 0,52$), тиреоїдит ($r_s = 0,64$) та гіпотиреоз ($r_s = 0,55$) і загальною захворюваністю на рак ($r_s = 0,49$) та тиреоїдит ($r_s = 0,51$); між рівнями застосування гербіцидів або інсектицидів та первинною захворюваністю на вузловий зоб ($r_s = 0,59$ і $0,44$ відповідно), первинною та загальною захворюваністю на тиреоїдит та рак ЩЗ; між індексом забруднення атмосферного повітря та первинною і загальною захворюваністю на тиреоїдит ($r_s = 0,43$ і $0,42$ відповідно) та рак ЩЗ ($r_s = 0,42$ і $0,47$ відповідно).

Виявлені регіональні особливості тиреоїдної патології, на нашу думку, пов'язані з дією пріоритетних для кожного регіону чинників довкілля. Відомо, що Західний та Північний регіони України відрізняються від решти низьким природним вмістом у ґрунтах йоду. Київська, Чернігівська, Житомирська, Рівненська та Черкаська області зазнали значного радіоактивного забруднення, в тому числі ізотопами радіоактивного йоду, внаслідок аварії на ЧАЕС. У Східному регіоні, Дніпропетровській та Запорізькій областях реєструються найвищі рівні забруднення об'єктів довкілля промисловими токсикантами. Центральний та Південний регіони мають розвинуте сільськогосподарське виробництво з високими територіальними навантаженнями пестицидами.

Виявлені регіональні особливості захворюваності населення та провідні екологічні чинники ризику окремих хвороб ЩЗ дозволять науково обґрунтувати та ефективно реалізувати диференційовані заходи первинної профілактики тиреоїдної патології в Україні.